

Sara Omar får prisen for sin roman "Dødevaskeren" fra 2018.

Sara Omars roman er skrevet ud fra og ind i en dansk indvandreroffentlighed.

Sara Omar fortæller gennem den voksne kvinde om den lille pige Frmesks opvækst i et muslimsk miljø, præget af rå kvindeundertrykkelse. Den lille pige Frmesks møder tidligt vold og seksuelle overgreb. Romanen er et kampskrift mod islams indflydelse på et kurdisk landsbymiljø, og især den undertrykkelse, kvinder er udsat for. Omars talerør er først og fremmest Frmesk's mormor og morfar. Deres datter Rubar er blevet gift med en mand, der repræsenterer topmålet af brutalitet, hvilket truer den lille piges liv. Mormoderen Gawhar er troende muslim og lidt naiv, med et menneskesyn præget af humanisme og tilgivelse, og det bringer hende i farlig unåde i det ortodokse og tilbagestående kurdiske landsbymiljø. Miljøet er ud over en tilbagestående islamtolkning også præget af bizar overtro. Mormoderen repræsenterer en anden og langt mere humanistisk og tilgivende fortolkning af islam. Men det er mormoderens mand, Darwesh, der netop ikke er muslim, der fremfører skriftkloge kritikpunkter mod islam og leverer den egentlige religionskritiske stemme i romanen. Det er morfaderen, der er forfatterens egentlige talerør. Han repræsenterer en anden religion, der har karakter af en oprindelig naturreligion. Han står fremmed over for islams karakter af lovreligion.

Romanen har taget navn af mormoderens rolle i det lille samfund. Hun påtager sig at vaske ligene af de kvinder, der bliver udstødt, slået ihjel og nægtes et traditionelt begravelsesritual og kaldes derfor dødevaskeren. Gennem mormoderens indsats for at give disse udstødte kvinder den rituelle afvaskning inden begravelsen, giver romanen indsigt i de undertrykte kvinders skæbner. Kvinder kan f. eks. udstødes, hvis de ikke bløder eller bløder utilstrækkeligt på bryllupsnatten, eller hvis der bare rejses mistanke om utroskab. Der begås frygtelige og grusomme overgreb på kvinder ved den mindste mistanke, der kan true familiernes ære.

Dette ægtepar – Frmesks bedsteforældre – tager den lille pige til sig. Hendes egen fader og dennes familie udgør en overhængende fare for pigens, for det første på grund af pigens køn, men også på grund af et specielt udseende ved fødslen, der tolkes som en forbandelse. Hun mangler hår ved fødslen undtagen på en plet med helt lyst hår, og der skal ikke mere til for at overtroen truer den lilles liv.

Opvæksten i huset hos bedsteforældrene er lykkelig, men alligevel venter en grum skæbne den lille. Hun bliver som 5-årig udsat for seksuelle overgreb, begået af en adoptiv søn i familien hos Darwesh og Gawhar. Han skræmmer hende fra at fortælle om overgrebene, og vi møder først pigens igen på et hospital i Danmark mange år efter som voksen. Hun er blevet opereret for underlivsskader, formoder vi. Scenerne fra det danske hospital fungerer som en slags rammefortælling, hvor en ung kvindelig lægestuderende – også med kurdisk baggrund - tiltrækkes af den indlagte Frmesks skæbne. Romanen starter med et mareridt i sengen på Skejby Sygehus, og her vender vi tilbage til kvinden efter beretningen om hendes fødsel og de første fem år. Vi får ikke præcist at vide, hvad den voksne Frmesk fejler, kun at hun har mange smerter og er meget svækket. Hun er stadig i fare, og må holde sin tilstedeværelse på hospitalet hemmelig, men vi ved ikke nøjagtigt, hvad der er sket. Vi ved kun, at hun er blevet skilt efter dansk lov, men ikke efter islamisk. Hvad der er overgået hende fra det 5. år og til nu, ved vi ikke. Men vi ved at familien kan

arrangere ægteskaber. Plottet gengiver således kun en mindre del af den skæbne, den lille pige har fået. Resten må vi tænke os til. Romanen slutter i samme fortællertradition åbent og indbyder dermed læseren til at *meddigte*. Der er således et stort spænd mellem plot og bagvedliggende fortælling, som læseren selv må udfylde. Nogle piger med indvandrerbaggrund kan formentlig genkende den fare, som familiens ære kan betyde i nogle miljøer, og med det minimale plot og åbne slutning er det sikkert hensigten, at læserne kan inddrage egne erfaringer med egen situation.

Vi skrev i fondens motivering:

”Sara Omar skildrer med sin roman ”Dødevaskeren” (2017) den undertrykkelse, som kvinder udsættes for i et kurdisk muslimsk landsbymiljø. Undertrykkelsen følger med romanens hovedperson til Danmark. Romanen udtrykker en protest mod disse forhold, som mange indvandrerkvinder i et eller andet omfang deler og muliggør dermed et oprør.”

Tillykke med prisen!